

Eindejaarstradities in Wintershoven

Tradities ter gelegenheid van Kerstmis en Nieuwjaar.

Café Schreurs / Café Welkom was sinds 1920 dé ontmoetingsplaats voor velen in Wintershoven (Kortesseem). Op 30 september 2023 gingen de deuren van het café voor het laatst open voor de stamgasten en dorpsbewoners. Een droevig moment voor iedereen die hield van de gezelligheid van het authentieke café, maar ook jammer dat vele mooie tradities vanaf dat moment tot het verleden behoren. We denken hierbij onder meer aan enkele bijzondere activiteiten die ter gelegenheid van Kerstmis en Nieuwjaar plaatsvonden. Graag willen we deze verhalen voor het nageslacht bewaren.

Cafébaas Ludo America zorgde jaarlijks in december voor een groot blad. Hierop tekende hij een rooster met 3 kolommen. Elke kolom was verdeeld in 30 genummerde vakjes. Dit **'Kerstkoek'**blad werd opgehangen in het café. De klanten konden hun naam maximaal twee keer invullen, mits een kleine inzet. Binnen de kortste keren waren alle plaatsen volzet, want ook de naam van de vrouw of dochter werd wel eens ingevuld. Vervolgens was het enkele weken wachten op het grote moment.

Op Kerstdag was er een 'onschuldig handje' dat 5 nummertjes uit een zakje met 90 genummerde balletjes mocht trekken. De deelnemers die op het blad **'Kerstkoek'** hun naam achter het getrokken nummer genoteerd hadden, konden hun prijzen in ontvangst nemen.

De eerste prijs was een groot hart van speculaas, prachtig versierd met suikerwerk. De tweede prijs een grote kerststronk 'buche', de derde winnaar kreeg een kleine kerststronk, de vierde een klein hart van speculaas en de laatste een 'vlaai'.

Op Nieuwjaarsdag werd dit spel herhaald. Hiervoor kon je je naam invullen op het blad **'Nieuwjaar'**. Ditmaal waren er geen koeken te winnen. De winnaar ging triomfantelijk naar huis met een gedroogde hesp (sjoör), de tweede prijs was een dikke darm 'saucis', de derde kreeg een bol kaas, de vierde één kilogram spek en de vijfde een zestal 'frikadellen', door Ludo persoonlijk gebakken.

Het Koekspel

Ook het **'Koekspel'** werd in december 2022 voor het laatst gespeeld. Het was een zeer oud vermaak, dat reeds meer dan 35 jaar op Kerstdag gespeeld werd in *Café Welkom*. Ook elders was dit spel bekend. Het was in Diepenbeek, op de Tierstraat in *Café Het Hoeveke* (bé Voets, toen uitgebaat door *Ludo Dewarier*), dat onze Ludo voor het eerst kennismakte met dit spel. Hij nam het idee mee naar huis en vervaardigde zelf een mooi houten spelbord.

Het was een rond bord met een doorsnede van ca. 60 cm. In het midden was een gevierendeelde cirkel met de symbolen van het kaartspel. De

buitenste cirkel was in 12 vakken verdeeld en elk vak was genummerd van 1 tot 12.

In *Café Welkom* was Kerstdag de grote dag. Enkele dagen voordien ging Ludo op zoek naar het spelbord en kocht hij een grote voorraad koeken. In 2022 waren dat 120 pakken.

Bij de aanvang van elk spel stapelde Ludo eerst 3 verschillende pakken koeken in het midden van het spelbord. Dan nam hij het kaartspel, bestaande uit 24 kaarten -vanaf de 9 t.e.m. de aas- ter hand. De aanwezige cafébezoekers werden aangemoedigd om € 0,5 in te zetten. Zij legden hun muntstuk op één van de 12 vakjes. Je kon ook één euro inzetten, dat muntstuk werd dan op de scheidingslijn tussen twee vakken gelegd. Iemand liet ook enkele kaartjes op zijn nummertjes leggen, hij zou zijn schuld later wel vereffenen. Enkele spelers stonden bij het bord. Ludo schudde de speelkaarten en iemand van de omstanders mocht 'heffen'. Dan vroeg Ludo: "Met welk nummer moet ik beginnen?" En dan werden de eerste 12 kaarten met de rugzijde naar boven neergelegd op de nummertjes. Vervolgens werd op elke kaart nog een tweede kaart gelegd.

Dan kwam het grote moment : de kaarten werden gedraaid. Wie *koekenaas* had, was de winnaar. Hij mocht als eerste een pak koeken kiezen. Wie *koekenkoning* draaide, was de tweede winnaar en ook hij mocht een pak koeken kiezen. De bezitter van de *koekendame* ging naar huis met het derde en laatste pak.

Op onregelmatige tijdstippen werd het spel opnieuw gespeeld.

Vroeger speelde men wel 120 keer op één dag en waren er zo'n 400 pakken koeken -vaak ook speculaas en wafels- voorzien.

Als de prijzen op waren, werd er ook al eens een fles wijn, Duvel of Karmeliet geplaatst. Sommigen waren zo enthousiast, dat ze uiteindelijk met grote dozen gevuld met pakken koeken naar huis gingen.

Destijds werd er nog winst gemaakt door de cafébaas. Ongeveer de helft van de inzet werd uitgegeven aan de koeken. Nu zorgde Ludo ervoor dat de inzet zijn kosten dekte. "Het is me niet om de winst te doen, maar de klanten drinken een pintje en belangrijk is de gezelligheid onder elkaar."

Diepenbeek

Ik sprak ook nog met *Harry Moors* uit Diepenbeek die me vertelde dat ze het 'Koekspel' op meerdere plaatsen speelden in Diepenbeek: *Café 'Lies van Plin'*, in het café van haar zus *Café Degraen*, *Café Liske Bijmens* (Nieuwstraat)... Bij Harry thuis (*Lies van Plin*) hadden ze café en winkel en zij speelden het spel met Kerst én Nieuwjaar. Zij hadden geen bord, maar zijn moeder tekende elk jaar het bord op een wat steviger wit blad en legde dat op een vierkant kaarttafeltje. Als prijzen waren er allerhande soorten koeken voorhanden, vaak speculaasharten, en 'buches', maar ook 'macarons', 'Mon Cheri-pralines'... Wanneer het spel heel veel succes had, was dat geen enkel probleem, want er konden makkelijk koeken bijgehaald worden in de winkel.

Er werden slechts twee prijzen in het midden gelegd. De eerste prijs ging naar de persoon met *hartenaas*, de tweede prijs was voor de *koekenaas*. Om het uur was er slechts één, maar heel bijzondere prijs: meestal was dat een enorm hart van speculaas.

Hij herinnert zich nog dat er mannen waren die met een kruitwagen gevuld met koeken huiswaarts keerden. Daar moesten ze het eerste halfjaar geen zoetigheden meer kopen. 😊

Bedenking: Zou het spel nu nog ergens gespeeld worden?

Marleen Oris